

J E L E N K Ö R.

87. szám

Pest, szombat october 31^{kén}

1835.

Foglalat: Magyarország (kinevezések, m. palotadámák; sárosi tisztujítás; határszéli csata a' bosnyákokkal; levelezés Hacsfeld-ről, Egerből, Esztergamból). Ausztria. Anglia (bank-határozatok; hírlapi polemika a' spanyol és francia politikáról; O'Connell's a' t.). Franciaország (a' fontainebleau-i összeesküvés nem valósult meg; censura; elegy.). Spanyolország (portugáli segédereg' ügye; carlosi hadierő növekedése Cataloniában; las Navas Madridban; különféle.). Amerika (zendülés Parában; hírek az egyes. státusokból.). Persia. Németalföld. Schweiz. Németország. Elegyhírek. Gabonaár's Pénzkelet.

MAGYARORSZÁG.

Pozsony. Oct. 23ikán a' RR. az arányosítás tárgyát vették föl; a' fő RRnél pedig a' hozzájuk átküldött T cikkely került vitatás alá.

Ő fölsége a' császárné és királyné auguszt. 17ikén többek közt udv. palotadámákká kinevezni méltóztatott: Eszterházy grófné szül. gróf Praschma Carolinet, — Pálffy grófné szül. hg. Lobkowitz Szidoniát, és Sándor grófné szül. hg. Metternich Leontinet.

Ő cs. kir. fölsége június 15iki legfensőbb határozata szerint Dubniczai Branny János katon. élelmezés-főigazgatónak a' magyarországi fő hadikormányhoz élelmezés-tárgyi előadó-tagképen áthelyeztetését kegyesen jóváhagyni méltóztatott.

A' cs. kir. közöns. udvari Kamara az udvari fő taksáló-hivatalnál megürült ötödik ellenőri tisztségre, ugyanezen hivatal tisztét Schmuch József hazánkiát nevezte ki.

Sáros vmegye tisztválasztása october 21én ment véghez Eperjesen a' legjobb rendben 's tartott reggeli 9 órától délutáni 4ig. Az új tisztség névsora következő: alispán 1. Péchy Imre; 2ik Dessewffy József; főjegyző Kapy István (volt főbíró) aljegyzők: Bornemisza Sándor, 2. Márjássy Ágoston; főügyész Vinkler János, alügyész Berzevichy Manó; főadószedő Péchy Benjamin, ellenőr Kádas Gábor, számvevő Dessewffy Kristóf. — Alsó-tárczai járásbeli főszolgabíró Sárosy Imre, al Fűzy Ignác, esküttek: Dubovay Mihály, 's Duka Péter; aladószedő Hedry Gábor. Felső-tárczai járásbeli főszolgabíró Péchy Andor, al Tahy Albert, aladószedő Péchy Mihály. — Siroki járásban fő szolgabíró Berthóty András, al Hedry Péter; aladószedő Podhorányi István; esküttek Munkácsy András 's Berthóty N. — Szekesői járásban főszolgabíró Raszlavicz József, al Semsey Béla; aladószedő Dessewffy János, esküttek: Szinnyey Miksa 's Kohányi Antal. Makoviezai járásban főszolgabíró Semsey Pál; al Péchy Ambrus; aladószedő Zombory István; esküttek: Kohányi István 's Fejérváry István. Topolyai járásban főszolgabíró Bideskuthy József, al Fejérváry Pál; aladószedő Semsey István; esküttek: Tivadar József és Berthóty Jenő. A' többiek, mint: biztosak, orvosok, földmérők, várnagy 's a' t. megmaradtak.

Az Allg. Zeitung bécsi levelezője ezt írja octob. 3kárul: „Bizonyosnak hallik, hogy Koháry-Szász-Coburg hg. az ajánlást, minélfogva fija Ferdinand a' portugáli királynéval ő császári kr. fölsége testvére leányával házasságra keljen, elfogadta, 's a' hírnök az elfogadott házassági szerződéssel már utban van Lissabon felé. Az ifju hg. aprilisben fog indulni Lissabon felé Brüsselen és Londonon keresztül, hol a' vele vérségben levő föls. uralkodó családokat szándéka meglátogatni; addig pedig télen át a' portugáli nyelvtanulásra szentelendi idejét. A' hg. eddig, igen jeles nevelője prof. Dietz ur ügyelése alatt, a' német nyelven kívül már sajátjává tevő a' diák, francia, angol, olasz és magyar nyelvet, mellyeket folyvást és ékesen beszél.“ Eddig a' bécsi levelező. Azt hogy az ifju hg. valóban jól beszél hazai nyelvén t. i. a' magyaron, bizonyítja azon eset: midőn 12 éves korában az édes anyja jusán illető egyik magyar urodalmát meglátogatta, a' helységek öregei egy szolgabíró ur által német nyelven fejezők ki üdvezlő öröm-érzetüket; mellyre a' hg. érzéssel teljesen tiszta folyó magyar nyelven tevő feleletét 's a' t. — Erd. Hir.

Június óta, midőn az ogulini ezredi határszélén a' bosnyákokkal ama' nevezetes verekedés történt, négy hónapig folyvást állandó 's még eddig soha nem tapasztalt zavartalan béke uralkodott határszéleinken 's már mintegy reményleni lehetett, hogy talán ama' derekas fenytés végre észre hozá a' garázda szomszédokat 's ezután nagyobb tiszteletben fogják tartani országunk határait. Azonban october 12kén egy csorda a' nagy-kladusi törökök közül, számra mintegy 120 főnyi (mellynek egy része tartalék-seregekben a' török határon ben maradt) korán reggel Malyevacz és Valliszello közt a' szluini ezred vidékén ismét becsapott határunkra 's fegyveres kézzel a' legközelebb fekvő laktanyákra rohanván, azokból a' szarvasmarhákat összegyűjték 's velé sietve visszavonultak Nagy-kladusba. Ebből természetesen értekezés következett 's részünkről azonnal fölszólítás intéztetett a' bosnyák helységi előjárókhöz és kapitányokhoz az elhajtott jószág-megtérítés iránt. Minthogy azonban e' békes alkudozásnak semmi sikere nem lön, a' határszéli védelemre fölügyelő parancsnok Rukavina gen. ur fenyegető készüléteket volt kénytelen rendelni Kladus ellen; összevont t. i. több csapatot a' szluini

és szomszéd ogulini és első bánági ezredekéből 's velök egyenesen a' határszél felé nyomult, hol a' háborgók tartózkodtak. Itt újra fölszólítás intézettek hozzájuk, de engedés helyett még inkább gyülekezni, 's azon jeltől hogy asszonyaikat és gyermekeiket magoktól elküldvén birtokaik belsejébe utasították, a' támadást ellenünk mintegy részükről kezdeni akarni látszottak. Ennek megelőzésére Rukavina parancsnok oct. 17kén reggeli 10 órakor három hadlábbal előnyomulni kezdett Nagy-Kladus ellen, megtámadni a' háborgókat. — Ezek, Bessirevich kapitány vezérlete alatt a' legkedvezőbb pontokat elfoglalva erős állásokban várták csapatunkat 's nagy számuk mellett egy ideig vitézül ótalmazák magukat, míg végre katonáink által állásaikból rendre kiszorítottván, kénytelenek voltak az általuk előre hadmódra gondosan készített falházakba visszavonulni 's onnan védelmezni magukat. Katonáink a' szabadban födetlen, midőn e' házakat megtámadák, az ellenség tüzének egészen ki valának téve. Sokat segítének azonban a' jó gondoskodásból hozott rakéták, mellyekkel a' csapatok több mint száz ilyen házat gyújtottak föl, 's védelmezőjük nagy részével együtt porrá hamvasztottak. Ugyanekkor támadtatott meg a' mieink által Kladus vára, mellynek őrserege azonban minyárt ostromkezdvé kivonulni kezdett 's a' többi futamló bosnyákokkal együtt megfutamult. Ezzel vége lett az ütközetnek 's csapatink illő rendben saját földeikre visszatértek. Csatazás közben a' bosnyákoktól elfogott szarvasmarhákból azon határszéliek kára, kiknek marháik előbb elhajtattak, egészen visszatérítettett, a' még fölösleg zsákmány pedig vissza küldetett a' bosnyák tulajdonosoknak. Az ellenség veszteségéről ez ütközetben, azon kívül hogy esekély nem lehet, még bizonyost nem tudhatni; — a' csapatink részéről elestek száma 10, a' sebesülteké 32. — Gen. Rukavina, ki az expeditiót vezérelte, átaljában dicsérettel említi a' határszéliek vitéz viseletét ez ütközetben, úgy szinte az álgukat fedezett Bentheim sorezredi osztály munkásságát, valamint a' pattantyusság és rakétástest ügyességét. Névszerint magasztalja Köster ezredest ki egy hadlábbat vezérelt, Belliny és Kuncz őrnagyokat, Jellachich József kapitányt, Bosszanez alkapitányt és Jelencsics főhadnagyot 's ezredet segédet, kik az ellenség legnagyobb tüzét állák ki.

Torontalban Zsombolyon (Haczfelden) oct. 19kén egy jobbágyház délutáni 4 óra tájban szerencsétlenül egészen lángba borult. Elsők közt, kik olásra megjelentek, egyik volt maga a' földesur Csekonicus János ur és vendégei báró Wenckheim Béla és ifju báró Pir urak. Csekonicus ur kiragadván egyik jobbágy kezéből a' villát, többekkel a' meggyuladt kazal széthányásához kezdett, míg báró

Wenckheim Béla mások segedelmével a' csákyát fogta föl, mellyel a' ház födele leszakították; innen a' vízfecskendőhöz ugrott 's azt nyomni segíté, — meg meg mind a' hárman a' padlásra siettek föl 's ott a' kupákban föladott vizet fölszedegették 's a' még szikrázó padlást locsolgatták. E' nem mindennapi példától a' néptömeg kettőztetett erővel buzdítatván munkásságra, a' szerencsétlenség annyira elhárítottatott, hogy a' tömérdek tűz lángja sem a' szobákba, sem pedig tovább a' szomszéd házakra semmiképp nem terjedhetett. — Ezen pusztá elbeszéléshöz fölösleg volna dicséret toldalékot ragasztani.

Az egri szüret october 19ikén vevé kezdetét; eleinte az eső több napig gátlá azt, míg az idő végre földerült 's a' szedés kedvező napfényen folyton folya. Octob. 27ikén azonban újra beállott az esőzés. A' termés e' vidéken általában sokkal szűkebb mint a' tavalyi; bátor azonban nem olly jósága, még is nem megvetendő levét ad. — Esztergam vidékin az idej bortermeés mind minőségre mind mennyiségre nézve silány. Talán hatszorta vagy néhol tizszerte is kevesebb az idej termés a' tavalyinál; a' meglehetős savanyúságot nem is említvén. Ez okból a' tavalyi borok ára magasulni kezd már. — Pesten igen értelmes borismerők, a' körülbelül vidéki tavalyi 's idej borminőséget összevetvén, midőn amazt 10—12 foknyi erejűnek lelék, az ideit alig találák 1½—2 foknyinak. Azonban itt az ár még nem igen látszik növekedni.

A U S Z T R I A.

Oct. 25kén valamennyi londoni 's párisi lap úgy szinte a' frankfurti, nürnbergi és augsburgi ujságok is elmaradtak; — 's csak a' porosz és olasz posta érkezett meg. —

A' bécsi ujságok körlevelet tesznek közre az Ens alatti ausztriai főhercegi tartománykormánytól, mellynél fogvást az adatik hírül, hogy ő fölsége fölhatalmazá a' pénzügyigazgatást száztól hármas kamatu kölcsön-fölvételre statuskötelezvények mellett. A' couponok 16 évre lesznek kiadva a' kötelezvényekkel együtt. —

A N G L I A.

A' Times jelenti az angol bank azon határozatát, hogy semmi váltót sem fogad el (discontó), melly olly bankok hátrásával van ellátva, mellyek saját jegyeket szoktak kiadni. E' határozás nemcsak a' váltókra illik, mellyeken csak egy hátrás van, hanem mindazokra alkalmazható, mellyeken a' legelébbkelő londoni házak közül ő hatnak hátrása is olvastatik. — A' Morning-Chronicle igen természetesen találja, hogy a' francia ministerium a' Hamban raboskodó exministereket szabadon szándékozik bocsátani, mert az 1830iki 's 1835iki francia ministerek vise-

lete közt igen kevés a különség. A' Globe, mely pedig védi a' fr. kormányt, maga is megismeri, hogy a' két ministerium viselete közt hasonlatosság van.

A' szabadelmű angol lapok sincsenek azzal megelégedve, hogy O'Connell Wellington tehetőségeit 's dicsőséget megtámadta, 's azt állítja, hogy győzelmeit csupán vakesetnek tulajdoníthatni. — Ezek közt a' M. Chronicle is föllép Wellington mellett, de csak ezen értelemben. — Átaljánvéve pedig a' Courier igen közbenjáró szerepet kezd viselni a' toryk és whigek közt; 's arra ügyekszik a' torykat birni; hogy jövő ülésben az összeütközést e' két ház között kerüljék el. A' M. Chronicle szerint száz építőmester vetélkedik az új parlament-házak építtetése vitelében. Az épületek Erzsébet királyné korában divatozott goth-izlés szerint fognak felállíttatni.

Az ország belsőjéből, különösen a' kézműkerületekből, hol az angol banknak a' magányos bankok hátrásával ellátott váltók discontozásáról szóló határozata elhírhedt, azt jelentik, hogy a' banknak e' határozata miatt ott nagy izgás uralkodik, 's az elmék olly igen fölháborodtak, hogy komoly következtetésektől tarthatni, ha a' bank e' határozatában megátalkodnék. Azonban, mint a' Times tudósít, híre jár, hogy az angol bank elismervén a' hasonló rendszabályra helytelenül választott időpontot, egyszersmind a' kereskedési közlekedésnek az által okozott akadályt elhárítani ügyekezvén, e' rendelést annyiban visszavonta hogy habár az abban kimondott elv fen fog is tartatni, a' bank a' kizárt váltók discontozását még is mindaddig folytatandja, míg azon tömérdek pénzmenység, melly most a' bankban találkozik, ismét keringésbe jövend. Eannélfogva különféle, 's nagy mennyiségű váltókat fogadott el az egyenesen e' végre nevezett választottság. Ez által a' közlés tetemesen könnyül 's a' forgó függő kereskedési dolgok jelesen fognak előmozdittatni, mellyek igen akadályoztattak volna, ha az ama' váltókban foglalt tőkék e' pillantásban keringésből kivétettek volna.

A' Morning-Chronicle szerint a' francia kormány a' mult hónapban valamennyi Spanyolországból vett hírt meghamisított, 's a' mondott lap azt kérde azután: valljon Raynevalur, ki olly helytelen tudósításokat küldte Parisba, még tovább is maradjon e meg Madridban? „De nem egyedül ezek, ugymond a' Morning-Chronicle, azon okok, mellyek arra bírnak bennünket, hogy a' francia kormányt hitszegésről, 's ellenséges cselekvésekről vádoljuk a' spanyol kormány ellen. Vádunk a' doctrineairek ellen az, hogy a' négyes szövetség kikötéseit megszegték megengedvén azt, hogy d. Carlos sergei mindenfajú segílyt nyertek a' határszéleken át. Ők arra kötelezték ma-

gukat ama' szövetség által, hogy ezt gátolni fogják, 's midőn e' kötelezést megszegték, feláldozták Franciaország becsületét. Nem ok nélkül hiszik azt is, hogy a' lázadók ügyviselőinek a' francia fegyvertárak adtak fegyvert 's hadiszert. Miad abból, mit a' francia kormány a' mult hónapban tett, világosan kitűnik, hogy ez vagy amaz okból a' királyné kormánya tartósságát lehetlennék hívé, 's azon véleményű vala, hogy Spanyolországának nem marad egyéb hátra, mint d. Carlos uraságának hódolni. Tudjuk azonban, hogy a' sereg 's a' francia nép nagy tömege hittagadó ministereinek ezen 's ehez hasonló érzelmeiben nem osztozik. Abban is bizonyos lehet Spanyolország, soha francia sergek szabadsága elnyomatására többé küldetni nem fognak. A' doctrineairek illy próbát tenni nem mernek, mert jól tudják, hogy e' sergek a' spanyol néppel azonnal közös ügyet csinálnának; 's végre Franciaországban is új alkotmány kiáltatnék ki, 's az ottani dynastiának azon választás tétetnék, hogy vagy viseletét másítsa meg, vagy másnak adjon helyet.“ — A' Morning-Post oct. 13ról azt írta, hogy Pozzo di Borgo súlyos beteg. — Irlandban, az iskolák 's oktatás állapotját nyomozó biztosság tudósítása szerint 5653 iskola van, melly egyedül tanításbérből (minerval, didactrum) létezik (a' gyermekek fizetik); 4004 pedig, melly vagy egészen, vagy részint hagyományok 's aláírásokból tartatik fen. Az ezen iskolákban oktatást nyerő gyermekek száma 633,946., tehát majd nyolcz századnyi része a' népségnek, melly 1834ben 7, 954, 100 lélekre ment. — Nagybritanniában a' közvélemény egyik diadal után a' másikat ülli. O'Connell, kit annyira piszkolnak a' torylapok, oct. 7én volt legelőször szerencsés Irland lordhelytartója által ebédre meghívni, vagy, mint a' Morning-Post mondja, a' lordhelytartó volt olly szerencsés őt asztalánál megvendéghelhetni. A' tory lapok ezért iszonyu zajt ütnek ellene, 's annál inkább, mint hogy e' meghívás egy villongó beszéde után másnapra következett, mellyet a' dublini kézműegyesület gyűlésében tartott. O'Connell Morpeth lorddal, Irland főtitkárával, Perin urral kir. főbíróval, 's az irlandi főügyészszel volt Mulgravenél mint vendégtársakkal. —

A' Times egyesül a' ministeri lapokkal Mendizabal ur dicséretében, „Mendizabal, ugymond, megtette azon lépést, melly a' spanyol nemzet való érzelméről legbiztosabban fogja bizonyossá tehetni. Illően tekint a' nemzeti büszkeségre, míg egyszersmind a' valódi alkotmányos elvet szorosan megtartja. Ő nem ajándékoz alkotmányt a' spanyoloknak, mint XVIII. Lajos a' francziáknak, hanem azt tanácsolja királyi asszonyának, nyissa meg

szándékát az egész nép előtt, 's tegye őt részvevővé, közmunkássá azon nagy tételben, melly szabadelmű 's jogos igazgatási új pályát nyit meg, 's a' korona jogait szintúgy mint az alattvalókéit világosan megállapítandja 's biztosítandja." — A' M. Chronicle Mendizabal rendszabályát, mellynél fogva nem az alkotó cortes, vagy gyűlés, hanem a' most fenálló cortes hivatik meg Spanyolország számára választó törvényt alkotni, az angol parlamenti reformmal hasonlítja egybe, melly hasonlólag a' fenálló parlament által hozatott létre, noha az egyik ház még ellen is szegült. Ezen elmékedéshez még azon megjegyzést toldja, hogy a' régi spanyol monarchiai gyakorlatnál fogva maga a' kormány is alkothatott volna kész választó törvényeket, de inkább akarta Mendizabal ur 's a' közvélemény által igazgattatni magát, mint ezt tenni, záradékol pedig folyvást 's egyenesen arról vádolja a' francia kormányt, hogy a' carlismus-pártolgatás által megszegte a' négyes szövetséget, — de hihetőleg saját kárára, mert eljövendő az idő, mellyben majd a' két szék közt a' földre esik. —

A' Morning-Chronicle következő cikkelyt foglal magában, mellyet a' párisi lapok félhivatalos forrásból eredtnek tekintenek: A' tegnapi Morning-Postban hosszú szivrázó panasz jelent meg viszonyink mostani állapotjáról a' külső statusok iránt. „Senki, úgymond a' kalandos szerző, nem leend elég merész azt állítani, hogy bármely berlini, sz. pétervári vagy stambuli statusférfinak csak álmában is jutna eszébe, azt kérdezni: mi véleményü a' britt kormány bármely tárgyról.“ A' három éjszaki statusra nézve megengedjük, hogy a' bizonyítás betű szerint igaz, és senkinek sem kell kérdeznie: mi véleményü Nagybritannia bármely tárgy iránt, mellynél e' három status érdekeltetik, azon egyszerű oknál fogva, mert e' vélemény már az egész világ előtt tudva van. A' britt nép érzelmei Russzia terveire nézve mind nyugot, mind kelet iránt épen nem titkoltattak elezen kabinetek előtt. Ezen érzelmekben kormányunk is osztozik. Az egész britt kabinetben nincs munkás befolyás többé, melly titkos egyetértést akarna fentartani éjszak abszolút hatalmaival, míg csalóka 's egészen más irányu beszédek tartatnának a' nép előtt itthon. A' Gordonok, a' Dourók 's Cumberlandok Töplitzben nem a' mostani statusútkár küldöttei. Ministeriumunk egyetlen elvet, egyetlen érzelmet sem bir közöst azon pártokkal, mellyek előtt ezen embereknek hitelök van; és ha véleményünkben nem csalódunk, — 's hogy nem messze vetjük a' sulykot a' czéltől, valamenyi utóbbi időkben megjelent félhivatalos közleményink elég világosan tanusíthatták, — mindek előtt világos, kik nem a' conservativekhez

tartoznak, 's kik a' régi jó idő visszatérését sohajtozzák, hogy akármilly érzelmek ápoltatnak éjszakon ministereink iránt, azok bizonyosan leg-alább nem „megvetés“. — A' németalföldi kérdés oldatlan állapotja állittatik továbbá legközelebb a' britt befolyás bizonyosságának a' száraz földön. Igaz, a' hollandi király nyakassága akadályokat tolt e' kérdés végső megoldatása ellen; de szintolly való az is, hogy viselete leginkább azon nógatásból eredt, mellyet mind a' két parlament-háznak tory tagjaitól vett, hogy átkodva mondjon ellen minden ajánlásnak, mellyet akár a' francia akár az angol kabinet tön neki. Ha Aberdeen nem sürgeték vala a' hollandi ministert, hogy a' különségek kiegyenlítése minden tervének ellenszegüljenek, a' dolog régóta megszűnt volna már. De mint a' dolgok most állanak, örömmel veszik észre, hogy mivel a' toryk minden reménye a' kormányba visszakerülhetésre teljesen megvan hiúsítva, a' haagai status-férfiak sem igen sokáig maradandnak süketek józanabb politika iránt. De úgy látszik, Franciaország is elvált tőlünk, 's fölhagyott azon ügygyel, mellyet a' négyes szövetség kikötéseivel egyetértve létesítnie kellene. Mi érzelmünket e' tekintetben soha sem titkoltuk. Mi világosan nyilvánítottuk, hogy Franciaország mostani ministerei amaz egyezést a' legszemtelenebb médon sértették meg, megengedvén, hogy d. Carlosnak mindennemű segélyt szolgáltatassanak a' Pyrenaeusokon által. A' Journal des Débats e' tettdolgot maga is megvallja, de azt csupán a' csempárosoknak tulajdonítja, kiknek a' vámtisztviselők nem lehettek urai. Ugyanazon hírlap szorgalmasan kidolgozott cikkelyt közöl, mellynek világos czélja megmutatni, hogy d. Carlos Navarrában és a' baski tartományokban bizonyos hatalom-lépcsőt nyert, mellyet megtörni, nincs többé a' királyné seregei hatalmában; ő uralkodik most már ottan, hol tavaly még csak bujdoklott; szóval Spanyolországnak nincs egyéb reménye, mint ha a' praetendens megbuktathatja II. Izabella székét. Nem kételhetni, hogy a' J. d. Débats e' tekintetben a' francia kabinet érzelmeit mondja 's fejezi ki, 's pedig annál inkább, mivel a' Moniteur is, noha nem olly messze megyen, hasonló hangon szól. Lehetlenség föltenni, hogy a' britt kabinet illy nézetekkel egyetelmű legyen, melly nézetek egyenes ellenmondásban állnak a' négyes szövetséggel, politikánk egész bélyegével, a' nemzet hitével 's hűségével, a' félsziget mint két országa érdekeivel, 's végre a' szabadság ügyével Európában. Mi e' következményeket előre láttuk, mióta e' sajtótörvények szönyegre hozattak. Mindig ellenmon-

dottunk e' zugdiságnak, 's nyíltan kijelentettük, hogy Franciaország becsületét föláldozták ministerei. — De bár ne felejténék el a' M. - Post, 's bár a' ministerek se felejténék el, hogy a' négyes szövetség a' négy nemzet népe közt kötött alku, melly uralkodótól van szentesítve. Spanyolország hatalombírói ezen alku természetes következtetését meg akarák hiúsítani, hátráltatván országukban a' szabadság haladását, 's a' francia sergek segedelmét híva meg, mellyek a' nép ellen segítsék őket hadakozni. Azonban tervök megbukott, 's kénytelenek voltak a' hatalom helyéről megszökni. A' tuileriák hatalombírói ugyanazon játék fölött kotlanak most. Nyíltan támogatják d. Carlost 's elszántaknak látszanak őt a' spanyol királyszeke magasítani, 's az ország emelkedő szabadságit lenyomni, nehogy rokon-érzés útát találjon a' határon által Franciaország szívébe. Előre mondjuk nekik, hogy ők is megbukandanak e' harcban, 's hogy Franciaország megsértett becsülete az által fog meghosznaltatni, hogy a' mostani ministerek helyébe olly statusférfiak lépdenek, kik igazán értik a' hit 's hűség becsét. Mi nem Broglie herczeg, nem Guizot sem Persil, hanem a' francia nép szövetségesei vagyunk 's a' t.

O'Connell ur azon beszédében, mellyet a' dublini kézmű-egyesületben tartott, a' felsőházra nézve következő hely is olvasható: „Egy barátom, ugymond, Wilde ur a' felsőház javíttatására nézve egészen ellenkező véleményü velem. Azonban megismeri ő maga is, hogy a' választás elve jó az alsóházban. Nos ha ezen házban jó az, mikép lehetne rossz a' lordok házában? Én részemről meg vagyok győződve, hogy mind a' két esetben jó fog az lenni, 's mivel az ész is azt mondja, hogy két jó dolog többet ér, mint egy, azt következtetem belőle, hogy a' lordok házáat is választhatóvá kell tenni. (Nevetés meg tetszés.) Ha azt kérdezi Wilde ur: mire két választott ház? Azt felelem, hasznosak még akkor is, habár egyébre nem lennének is alkalmazhatók, hogy kettős vitátást biztosítanak minden tárgyra nézve, 's hogy semmi nyelves fieszkó pikkelyezett beszédével az egész parlament értelmét 's érzelmit zsebébe ne dömöckölhesse. Am de ugymond Wilde ur, ha a' két ház, mikép azok most alkotva vannak, hasonló értelműleg csekednék akkor, nem lehetne összeütkezéstől félni. Aha! furcsa békeszerző. (kaczaj.) „Ha a' hold zöld sajtából volna, ha, mondják gyermekek, az ég beroskadna, akkor bezzeg sok pacsirtát foghatnánk ám!“ Ez változtatás nélkül, arról meg vagyok győződve, nem menend. 's a' t.“ —

A' berlini Haude és Spener ujság hosszú levelet közöl Londonból, mellyet egész terjedelmében olvashatni az Öst. Beobachterben. A' le-

vél azt hirdeti, hogy az angol ministeriumot minden bizonnyal nem sokára fel oszlatják. — E' feloszlást pedig azon körülménynek tulajdonítja, hogy a' nemzet köz bizalmatlansága világos ellenkezésre fajult. E' fölött a' választók névjegyzéke is félelmes többségre mutat a' conservativek részéről; azaz: hogy többek a' toryk baráti 's hivei, mint a' szabadelműek. Szinte e' körülménynek akarja tulajdonítani a' levelező, hogy a' ministerek a' parlamentet nem szándékoznak feloszlítani. Mindazáltal a' hosszú levél végén maga is megvallja, hogy e' jóslott változtatás nem olly rögtön fog megtörténni, hanem csupán akkor, ha a' whig-párt még tovább menend. —

FRANCZIAORSZÁG.

Ujabb hírek Parisból kétségbe hozzák, hogy valóban megholt Morey, minthogy még évelt von magához; de annyi bizonyos, hogy szándéka éhen meghalni, 's akár eszik már ezentul, akár nem, a' haláltól nehezen fog megmenekedni, annyira elgyöngült. —

A' Temps néhány nap óta némi bizonytalan elterjedt hírekről beszél, mellyeknél fogva bizonyos magas személy élete ellen ismét összeesküvésre czélzanak. — Szerinte azon ifju ember, ki Neuilly közelében meggyilkoltatott, föláldozott áru volt. Azon körülmény felfödöttese, mint mondják, felsőbb helyen ama' 23 gyilkolási próbára emlékeztetett, mellyek IV. Henrik király ellen valának intézve, 's mellyek csakugyan vesztével végződtek. —

A' Moniteur hazugnak mondja mindazon hirt, mellyeknél fogva összeesküvés földötzetett volna fel Fontainebleauban a' király élete ellen, 's négy személy magában Fontainebleauban elfogva 's bezárva volna. Egy párisi levelező cikkelye az Allg. Ztgban az ujabb sajtótörvényekre nézve következő megjegyzést is közöl: Lapjaink nem vizsgáltnak meg, de igenis a' rajzolatok, 's azért kivétel gyanánt a' charivari, és a' játékszin. A' könyv-mások előleges megnézése 's a' játékszini vizsgálat ellen a' közvélemény nem igen hevesen kel ki; de igen szemet szur, hogy a' Palais-Royalban a' sikátorokban (Passages) épen azon botránkoztató rajzolatok, mellyek Thiers urnak ürügyül szolgáltak a' törvény-létesítésre, még folyvást kün függenek, azon gúnyképet mindazáltal, melly Thiers urat a' Vendome-oszlopon tünteté elő, nem szabad többé árulni. Csudálást gerjeszt, hogy a' vaudevilleket (utczadalog) estről estre mindinkább bökdözőkké 's fajtalanbakká szívelik lenni, 's a' sokaság által a' szennyos czélnásokat megtapsoltatják, míg kicsinykedő lélekkel a' belpolitikáról minden elmességet megtiltanak. Ministerink talán nem veszik észre, hogy az illynemű cenzurára családtyaink vállat vonítanak, kik a' pá-

holyokban és sétákon illyeseken igen igen megbotránkoznak. —

A' Journal des Débats szerint a' belga király 's királyné oct. 18ára váratnak Parisba. — A' Courier Français jelenti, hogy Londonba követül Sebastiani gróf menend oct. 21én vissza. — Oct. 16án adta át Reschid bei effendi az ottoman porta követe magányos udvarláson a' királynak a' julius 28ki merény tekintetéből ő magassága a' szultán szerencse-kivánátát. — A' Journal des Débats hosszú cikkelyben semmit sem mond Fieschi ügyéről, de sokat ígér. Egy levelező Parisból azt jegyzi meg róla, hogy Fieschi valóban rendkívüli lény; különös erejű férfi, de minden ösztön nélkül jóra vagy rosszra, hanem szellemmel bíró barom.

SPANYOLORSZÁG.

Saragossában a' cortes-összehívás hírére Te-deum tartatott, estve pedig kivilágítás 's fényes táncmulatság, mellynek jövedelme a' d. Carlos ellen rendelt „nemzeti őrsereg“ fölkészítésére fog fordítatni. — Ulloa, Cadix tartomány cortes-követe, az ottani junta azon nyilatkozására, hogy a' követ-nevet ne viselje többé, azt felelé a' junta elnökének, hogy ő polgártársaitól szabadon választatott, 's nem is teszi előbb le hivatalát, mint küldőji kijelentik, hogy bizodalukra méltatlan lett. Alcala Galiano, ugyanazon tartomány választottja, azt válaszolá a' junta manifestumára, hogy ha a' junta, az új cortes egybegyüldéseig végzetét nem másítandja meg, ő visszalép, de önkényleg.

A' portugáli segédsereg Spanyolországba nyomulása, mellynek olly nagy hire volt, nem valósult-meg. A' 16iki Messenger így ír e' tárgyban: a' portugáli sereg még sem lépett Spanyolországba, mint a' legújabb madridi hírlapok jelenték. A' portugáli kormány azt tudatá a' madridi kabinettel, hogy ő kész a' kívánt segítyadásra, mihelyt biztosítva lesz arról, hogy katonái csak d. Carlos ellen fordítatnak, mert azt nem akarja, hogy azok a' szabadság nevében kezdett harcokban részt vegyenek.

Barcelonai levél szerint oct. 2áról, mellyet a' Times közöl, az idegen sereg eltávoztá óta Cataloniában hihetlenül növekedett a' carlosi hadierő, 's most azt több mint 20,000 emberre becsülhetni. Azonban e' számnak csak fele van rendesen fölfegyverkezve. — Figuerasban nagy félelem uralkodik. A' carlositák most Figueras mellett a' tengerparton várakoznak, mivel Sardiniából fegyverrel rakott hajókat reménylenek, 's hihetőleg célzt is érnek, mert azon vidéken nincs erő, melly képes legyen nekik ellenszegülni. Ha fegyverök elég lesz, hihető embert is találnak, ki azt markába szorítja, 's ha ellenök erőteljes rendszabályok nem irányoztat-

nak, félhetni, hogy e' tartomány második Navarrra lesz. Hire van, hogy Gurrea Cataloniába visszatérend, de még eddig nincsen itt. — Miná oct. 4ére vagy Gikára várják. Neki igen sok ellensége van. — Mendez-Vigo a' napokban itten tartózkodott, de a' fő hadi parancsnok 's a' biztosság sietve távozni parancsolák. Ő ugyan semmit sem vétett, de mivel a' constitutionalisták fejének tartatik, elhatározatott, hogy takarodjék a' városból. E' miatt a' constitutionalisták igen igen felbőszültek; t.i. még friss emlékezetben van itten, hogy Vigo gen. midőn corunnai parancsnok vala, egykor 50 személyt, kiket az alkotmányos kormány ellenségeinek tartott, egy kilyuggatott hajóra zártan vízbe süllyesztetett, úgy hogy mindayáján habok közt találák halátukat. —

A' Morning H. egy oct. 4iki spanyol levél után így elmélkedik: azt állítják, hogy Lajos-Fülöp kormánya nem fogja merni d. Carlost fegyveres erővel segíteni vagy csak nyilván el is ösmélni. Kik így okoskodnak, hibásan okoskodnak; ha a' francia kormány csak semleges (neutral) marad is, bizonyos don Carlos győzedelme. Az utóbbi két évi tapasztalás eléggé bizonyítja, hogy d. Carlos, ha a' francia határ előtté eddig is nyíltan állott volna, 's a' francia kormány szoros semleget (neutralitást) gyakorolt volna, már régóta spanyol thronon ülne. Legyen csak nyílt a' határ, legyen Lajos-Fülöp egészen és szorosan semleges, jussanak csak az álgyuk, mellyek most Bayonneban vannak, szabadon d. Carlos kezébe, böcsáitassék által minden hadiszer 's tákarmány a' határon; 's Carlos nem sokáig fog Navarrában maradni. Ugy de miért nem nyomul előre ő Castiliába? mert nincsenek lovai, nincsen pénze. Nyissátok meg csak a' határt, 's francia lovak és francia pénz bőven leendnek táborában. Lehet é valaki olly vak, hogy meg ne győződjék a' felől, hogy Lajos-Fülöp nem szenvedheti az Exaltados-pártot, 's hogy érdekében fekszik a' neutralitást kikiáltani? Lajos-Fülöp befolyása a' spanyol ügybe több mint egyensúlyt tart Palmerston győzödelmével, mellyet ez Mendizabal 's Alava urak fölemeltetése által nyerni képzelt (kik közül azonban az utóbbi lemondott). Ezen kívül még azt is állítja a' levelező, hogy a' spanyol nemzet többsége Carlos mellett van. Carlos politikáját könnyű „ugymond“ átlátni; ő az exaltadók lépéseit őrizni fogja, nem kapkod gyors rendszabályok után, hanem az első kedvező pillantást megragadja, hogy Madridba menjen. Ő nem rég következőleg nyilatkozott Moreno ur előtt: nekünk mennyire lehet, minden nagyobb csatát el kell kerülnünk a' krisztiniakkal, 's nekik megmutatnunk, hogy őket földre tudjuk verni, ha harcra erőtetnek, de nem keressük

Én nem akarom a' katenákat ingerleni, hanem inkább megnyerni. Hiszem nem messze az idő, midőn mostani ellenségim leghivebb jobbágyim leendenek.

Párisi hírlapok oct. 18 's 18áról igen fontos, de részint nagyobb bizonyosságra váró 's más hírlapok által hamisoknak állított újságokat közlenek: a' cadixi és sevillai junták alázatra tértek; las Navas és Almodovar gr. az új hadminister Madridba érkezett. A' portugáli segédseereg benyomulását tárgyazó szerződés sept. 24én Lissabonban aláíratott, 's 10ezerember fog Spanyolországba küldetni. — A' National, las Navasnak Madridban megjelentéről következőleg ír: 6 48 órát tölte a' fővárosban, 's oct. 11én ismét Manzanaresbe ment, a' nélkül, hogy Mendizabalt látta volna. A' gróf és a' minister megbizotti közt azonban közlekedések voltak, de egészen sikeretlenül, mert Mendizabal folyvást az estatuto real, Izabella 's Krisztina iránti kötelességeiről beszélt, las Navas pedig semmi mást, mint népföliséget kíván, és süket minden ajánlatra, mely nem a' népföliségen alapul.

Az oct. 10iki Gaceta'ba iktatott kir. rendeletek értelmiben, 1) három vadász zászlóalj alakítatik, melyek a' polgári háború alatt a' regensné költségén tartatnak; 2) a' püspököknek parancsoltatik, hogy a' papi fölszenteléseket mindaddig függesszék föl, míg a' papság mértékhaladó száma kevesítésére, alkalmas rendszabályok vétetnek gyakorlatba. — Carlos, elégtelen levén Iturraldéval, ennek hivatalát ideiglen Eguiára bizta. — Barcelonából írják, hogy ott a' carlosi hadi erő szaporodása miatt nagy nyugtalanság uralkodik. Oct. 5én a' színházban nyomtatott leveleket osztottak széllyel, melyekben Pastor és Ayerbe generálok 's az igazgató junta fölségárlásról vádoltatnak, 's a' szabadság baráti fölszólítatnak, hogy egyesüljenek ezen áru-lókon veendő bosszura. A' junta e' miatt igen aggodva várja Mina érkezését. Két követe a' juntának Madridba utazott, ott Mendizabálnak a' junta segédhatását 's kormányelveihez járulását jelentendő; de a' nép nem olly erős bizodalommal látszik viseltetni, mert a' cortes-egybehívó kir. rendelés sem élénk örömet nem okozott, sem nyilvános ünneplésre, kivilágításra 's mulatságra alkalmat nem szolgáltattott itt, mint egyéb helyeken. —

A M E R I K A.

Éjszakamerikai egyesült statusok. Ujyorki hírek szerint aze' városban történt és tetemes vagyont megemésztett gyujtogatások arra bírák a' mayort és tanácsot, hogy 1000 dollárnyi (2000 pf.) jutalmat ígért annak, ki a' vétkest fölfedezendi. Utikában egy gyűlés a' rabszolga-

szabadítók viseletét keményen dorgálá. — Mississipi status törvényhozása 5000 dollárnyi jutalmat szabott annak, ki a' rabszolgaság-fölszabadítás előmozdítóját, akár irományok terjesztése által akár máskép tette azt, felelésre segíti vonni. Egyébiránt Ujyorkban kereskedés és hajózás virágoznak. —

Brazília. Ugyancsak ujyorki lapok hoznak Parából tudósításokat, melyek szerint a' Rióból oda küldött elnök nyugottan iktattatott be, 's a' lázadásnak vége. De későbbi levelek szerint a' csend épen nem állott még helyre. Aug. 14én éjjel a' Tapulian indusok megtámadák Para várost, 25én bevették, 's lekaszabolák mindazon fehér lakost, kiket kézre keríthettek. A' nagyobb rész azonban mindjárt az első zajra hajókra futott. Az amerikai consul csak valamennyi vagyona vesztésével szabadithatá meg életét Mercator brigg födelén. Morris a' brazíliai commodore két fregát's két korvettel, egy briggel 's egy sajkával kapcsolatban egy portugál hadihajóval, 's egy angol hadisajkával segedelmet akart nyújtani az elnöknek a' benszülöttek visszaüzethetésökre, de hiában. Aug. 24én Cabo Antonioig le kelle vitorlázni, pedig 3000, a' vérözönből megszabadult lakos, vala födeletén. A' nőket 's gyermekeket Marajoba szállítván a' férfiakat egy testbe szerkeszté, hogy ha lehet Parát ismét visszafoglalja. Taylor commodore a' várost ostromzaratúnak nyilvánította. Az elnök semmi előkészületet nem tett a' megtámadás ellen; noha várhatta, részint a' szökevények intései után, részint Antonio Vinagra zendítő vezér leveleinél fogva, ki megrohánással fenyegeté a' várost, ha testvére Pedro, ki mexicói hadihajón volt fogva, szabadon nem bocsátatik. A' lakosok, idegenek 's belföldiek, a' tartományigazgatásban bizakodván, minden gondoskodást elmulasztottak a' védelemre 's menekvésre, 's csak akkor kezdének nyakrafőre hajóra szállani midőn a' város már be volt kerítve, úgy hogy csak kevesen menthettek meg egyebet a' pusztá életnél. Az indusok az angol tengerészkatonákra is lőttek, 's az egyesült statusok lobogóját a' consuli épületről leszakasztották. A' vérontásnak borzasztónak kellett lennie, mert az indusok jeliszava: „A' fehérek megsemmíttetése!“ volt. Soha rettentőbb dulást város még nem tapasztalt. Az indusok közt 150, vagy 200 fegyveres volt, az elnök mintegy 300 szolgáltni képes katonával parancsolhatott, e' fölött több álgyuval, melyeket hátra hagyott, úgy hogy a' benszülöttek azokból a' futó fehérekre tüzeltek. Az angol és portugál hadihajókból 90, vagy 100 ember szállítottat a' hatóságokat támogatni, de visszavonultak, midőn azok gyávaságát láták. Racehorse britt hadisajka valamennyi angol kereskedőt födelére

vett azokkal Maranhamba szándékoztak elvitorlázni. —

NÉMETALFÖLD.

A' londoni ujságok megerősítik azon hirt Haagból, hogy az angol ministerium ismét követet nevezett-ki a' haagai udvarhoz. A' Times e' tekintetben hiteles kútfőből mondja állíthatni, hogy Sir E. C. Disbrowe, eddig rendkívüli követ 's meghatalmazott minister Stockholmban, nem sokára hasonló sajtóságban Haagába fog menni, hol Angliának néhány év óta csak ügyviselője volt. E' ki nevezés hírül adatott mind az angol ügyviselőnek Haagában, mind sept. 30án a' hollandi kormány-nak. Reménylhetni innen, hogy Dedel ur is, a' volt hollandi követ Londonban, ismét visszatérend oda. Azonban a' Times reményét fejezi-ki, hogy az angol kormány azért Hollandiának Belgiumtól elválása főpontjaiban semmi engedvényt tenni nem fog. —

A' hollandi lapok nagyon törekszenek megmutathatni, hogy Belgium ismétli összeköttetése Hollandiával, ennek igen nagy kárára fogna lenni. Azonban hiszik, hogy a' londoni konferenciák ismét elő fognak vétetni. — Hollandiának, úgy látszik, éretlen a' szőlőfürt, melyet nem érhet el. —

SCHWEIZ.

A' Helvetieszerint a' Hamburgi Correspondentben nem rég egy ősz francia diplomata 's pairkamara tag, ki azonban érzelmeinél fogva az ellenző félhez tartozik, bizonyos schweizi statusférfinál következőleg fejezte ki magát, 's e' nyilatkozása méltán figyelmet érdemel: A' schweiziak okosságának most különösen két pontra kell vigyáznia; úgy mint elsőben, a' mennyire csak lehet, kevés figyelmet vonni magokra, azután pedig csendben egyesülniök arról, mit lesznek teendők az előbb utóbb bekövetkezendő krízis w. fordulás alkalmakor; mert szerinte nem sok reményt táplálhatnak a' schweiziak ügyeik békes elintézésére, mivel királya (a' francia t. i.) már megegyezett az első rangú hatalmakkal a' Schweiz ellen teendő rendszabályok iránt. Ha Schweiz a' republicanus szabadsági tan (doctrina) hirdetésével aggodalmat gerjesztend, akkor a' beavatkozás nem fog többé kérdésbe jöni, hanem valóban megtörténni, 's Franciaország maga fog példát adni, mert királya szinte ragaszkodik mind önmagáért mind övéiért a' conservatív rendszerhez. A' Helvetic e' közlemény valóságát 's igazságát nem hozza ugyan kétségbe, 's megengedi, hogy a' francia király hasonló egyezésekre hajlandó, 's azokat meg is teszi; de úgy vélekedik, hogy valamint Schweiznak ez előtt is keveset kellett építeni Franciaország segédelmére, úgy most is keveset kell félnie fenyegetéseitől. —

NÉMETORSZÁG.

A' bajor kir. kormánylap oct. 20kán kir. rendelést közöl, mellyben a' király fölségi jogánál fogva saját hatalma erejéből czimerét megváltoztatja. A' czimerben fő szerepet oroszán játszik vörös nyelvvel 's kettős farkkal. Ez uttal a' koronaörökös és kir. hercegi czimerek is meghatározatnak, mellyek kevés különséggel, a' kir. fölség némely jeleit kivéve, a' királyéhoz hasonlítanak. —

SZABAD KRAKÓ-VÁROS

A' krakói ujság jelenti, hogy az eddig ott volt ausztriai ügyviselő visszahivatott, 's helyébe más küldetett.

ELEGYHIREK.

Lipcsei hir szerint ott az éjszakamerikaiak példájára, két gőzmalmot kezdenek építeni, mellyek egész városokat képesek ellátni minden szükségessel. A' szász kormány e' célra két rendű engedelmet adott. — Svécziában, az 1809ki zendületben részvéteiről ismeretes Adlersparre gróf meghalálozott. Ő régóta a' közügyektől visszavonultan élt, 's újabb időkben csupán akkor tűnt fel még egyszer, midőn „Historiska Handlingar“ (történetirományok) czimű munkája miatt törvényszék elibe idéztetett. — A' Courier szerint az angol tengeri kereskedéssel foglalkozó emberek száma, ide értvén a' halászokat is, 250 ezerre megyen, családjaikat természetesen e' számhoz nem számítván. — Egy nagy generálról, kinek hire félvilágot betölti, azt beszélik, hogy kocszás közben olly félték volt, hogy egy fahidat, mellyen, szállásáról kikocszizta közben, át kelle mennie, elindulta előtt mindig megvizsgáltatott, 's egy vadászanak, ki a' kocsirol lőni akart, ezt megtiltotta. Minő idiosyncrasia! —

Valaki azon fáradságot vette magának, hogy felszámolta: mennyire megy a' kiosztogatott borralalók száma, 's több mint 100,000-re menő summat számolt ki. — Olly helyeken, hol a' monarchák szállva voltak, a' eselédek annyit kerestek, hogy az iránylag egy kis tökepénz rájuk néve. —

Pénzkelet:		A' gabona pesti piaci ára oct. 30kán 1835:			
Bécs oct. 27kén középár pengő pénzben		poszon. mérő váltó garas	leg-jobb	közép-szerű	csékely
Status 5 pC. kötelezv.	102 $\frac{5}{8}$	Tisztabuza	120	112	103 $\frac{1}{3}$
„ 4 „ „	99 $\frac{7}{10}$	Kétszeres	84	73 $\frac{1}{2}$	—
1820ki statuskölesön.	215 $\frac{1}{2}$	Rozs	56 $\frac{3}{8}$	55 $\frac{1}{4}$	53 $\frac{1}{2}$
1821ki „ „	140 $\frac{3}{8}$	Árpa	50	48 $\frac{2}{3}$	46 $\frac{2}{3}$
1834ki „ „	580 $\frac{3}{8}$	Zab	36 $\frac{2}{3}$	35 $\frac{1}{5}$	33 $\frac{1}{3}$
Kam 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel.	66 $\frac{1}{4}$	Köles	—	—	—
Bankrészevény	1371 $\frac{1}{4}$	Köleskása	—	—	—
Cs. arany pC. agio	3 $\frac{1}{8}$	Kukoricza	43 $\frac{1}{2}$	42	40